

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»

Факультет гуманітарної, філологічної та економічної
освіти

Кафедра германської та слов'янської філології

М. А. Нестелєв

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІНОЗЕМНА МОВА (ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ)»**

*для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
С4 Психологія
за освітньо-професійною програмою «Психологія»*

Слов'янськ – Дніпро, 2025

УДК 378.016:811.111(072)
М54

Схвалено до друку Вченою радою
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 10 від 30 червня 2025 р.)

Рецензенти:

Роман В. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Наріжна Л. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Іноземна мова (для професійної діяльності)» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія за освітньо-професійною програмою «Психологія» / уклад. М. А. Нестелєєв. Слов'янськ; Дніпро: ДДПУ, 2025. 39 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти, що вивчають навчальну дисципліну «Іноземна мова (для професійної діяльності)» на спеціальності С4 Психологія за освітньо-професійною програмою «Психологія». Видання містить дидактичний комплекс для організації курсу: паспорт дисципліни, тематичний план, плани практичних занять, питання до заліку та список рекомендованої літератури.

ЗМІСТ

Передмова	4
I. ПАСПОРТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
III. ЗМІСТ КУРСУ	8
Тема 1. Іншомовний науковий дискурс: жанрова та композиційна своєрідність.....	8
Тема 2. Іншомовний науковий текст: лексико-граматичні домінанти	11
Тема 3. Іншомовна науково-письмова комунікація. Правила оформлення наукового дослідження	15
Тема 4. Анотування і реферування іншомовного наукового тексту: особливості написання	18
Тема 5. Усне іншомовне наукове мовлення. Культура спілкування	23
IV. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	26
Практичне заняття 1. Науковий стиль серед інших стилів комунікації	26
Практичне заняття 2. Мовні параметри наукової комунікації.....	27
Практичне заняття 3. Іноземна мова як засіб навчання.....	29
Практичне заняття 4. Фахова термінологія. Фахові терміни у галузі психології.....	31
Практичне заняття 5. Основні жанри усної та письмової комунікації у сфері освіти і науки. Есе як базовий жанр академічного письма. Специфіка наукового письма у галузі «Психологія». Стандартні вимоги до наукових публікацій у галузі.	33
V. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ	36
VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	38

ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап розвитку науки й професійної практики характеризується активною інтеграцією фахівців у міжнародний академічний та професійний простір. Для майбутніх психологів володіння іноземною мовою, передусім англійською, набуває особливої ваги, оскільки саме цією мовою оприлюднюється значна частина наукових досліджень, методичних рекомендацій, клінічних протоколів і результатів міждисциплінарних проєктів у галузі психології. У цьому контексті навчальна дисципліна «Іноземна мова (для професійної діяльності)» спрямована на формування мовної компетентності як невід'ємної складової професійної підготовки психолога.

Методичні рекомендації розроблено з урахуванням специфіки спеціальності «Психологія» та сучасних вимог до іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти. Його зміст орієнтований на розвиток умінь і навичок професійного спілкування в усній і писемній формах, опанування базової та спеціалізованої психологічної термінології, а також формування здатності працювати з автентичними науковими текстами. Особливу увагу приділено розвитку навичок читання й аналізу наукових статей, написання анотацій, резюме, професійних листів, а також участі в професійних дискусіях і презентаціях.

Матеріали методичних рекомендацій структуровано відповідно до комунікативного та компетентнісного підходів, що забезпечує поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю. Запропоновані завдання моделюють типові ситуації професійного спілкування психолога, зокрема обговорення результатів досліджень, опис випадків (case studies), консультування, міжкультурну комунікацію та співпрацю в міжнародних проєктах. Це сприяє формуванню у здобувачів умінь використовувати іноземну мову як інструмент професійної діяльності, а не лише як навчальний предмет.

Методичні рекомендації призначені для аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності «Психологія» і можуть бути використані

викладачами як допоміжний навчально-методичний ресурс. Вони спрямовані на підвищення рівня професійної мобільності майбутніх психологів, розвитку їхньої академічної культури та готовності до безперервного професійного самовдосконалення в умовах глобалізованого освітнього й наукового середовища.

I. ПАСПОРТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Мета дисципліни: формування у здобувачів професійних мовних компетентностей, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному розмаїтті навчального та професійного середовищ, а саме, опанування такого рівня знань, навичок і вмінь, який забезпечуватиме необхідну для фахівця комунікативну спроможність в сферах професійно-наукового та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах, володіння іноземною мовою на рівні, який забезпечує користування науковою та науково-технічною документацією в предметній області.

2. Завдання дисципліни:

- Ознайомити з ключовими поняттями наукового стилю.
- Проаналізувати лінгвістичні параметри науково-академічної комунікації.
- Вивчити основні особливості роботи з фаховою термінологією.
- Розвинути вміння писати в науковому стилі (анотації й перекази).
- Удосконалити навички ведення наукової дискусії, написання аналітичних текстів та роботи з академічними джерелами.

3. Компетентності, що формує дисципліна:

- Спеціальні (предметні): здатність спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах, використовувати різні стратегії комунікації.
- Загальні (універсальні): здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти (в системі середньої освіти, фахової передвищої освіти), що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

4. Обсяг дисципліни та види навчальної роботи:

- Загальний обсяг – 90 годин (3 кредити).
- Практичні заняття – 30 годин.

- Самостійна робота – 60 годин (підготовка до практичних занять, читання художньої та наукової літератури, виконання індивідуального завдання, підготовка до підсумкового контролю).

5. Форми контролю:

- Підсумковий контроль – залік.
- Поточний контроль – тести, оцінювання активності та якості підготовки на практичних заняттях, захист індивідуального навчально-дослідного завдання.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л.	пр.	лаб.	с.р.		л.	пр.	лаб.	с.р.
Тема 1. Іншомовний науковий дискурс: жанрова та композиційна своєрідність.	18	-	6		12	17	-	2		15
Тема 2. Іншомовний науковий текст: лексико-граматичні домінанти.	18	-	6		12	17	-	2		15
Тема 3. Іншомовна науково-письмова комунікація. Правила оформлення наукового дослідження.	18	-	6		12	17	-	2		15
Тема 4. Анотування і реферування іншомовного наукового тексту: особливості написання.	18	-	6		12	17	-	2		15
Тема 5. Усне іншомовне наукове мовлення. Культура спілкування.	18	-	6		12	22	-	2		20
Усього	90	-	30		60	90	-	10		80

III. ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Іншомовний науковий дискурс: жанрова та композиційна своєрідність

У сучасних умовах глобалізації освіти та науки проблема розуміння іншомовних наукових текстів набуває особливої актуальності. Володіння іноземною мовою перестає бути лише інструментом міжкультурної комунікації і все більше розглядається як засіб професійного та інтелектуального розвитку майбутнього фахівця. Саме через іншомовний науковий текст відбувається залучення здобувачів до світового наукового простору, ознайомлення з актуальними дослідженнями, концепціями та методологіями.

Науковий текст є основною формою репрезентації й трансляції наукового знання. У ньому об'єктивується результат інтелектуальної діяльності дослідника, а також відображаються логіка наукового мислення, категоріальний апарат і система доказів. Проте сам по собі текст не гарантує передачі знання: смисл виникає лише в процесі його сприйняття, інтерпретації та осмислення адресатом. Таким чином, ефективність навчання значною мірою залежить від здатності здобувачів адекватно розуміти іншомовні наукові тексти.

Особливе значення у цьому контексті має інтелектуальна культура особистості. Вона розглядається як складова загальної культури людини й охоплює розвинені когнітивні здібності, сформованість мисленнєвих операцій, вміння працювати з інформацією, здатність до саморефлексії та саморегуляції пізнавальної діяльності. Інтелектуальна культура не формується спонтанно; вона є результатом цілеспрямованого педагогічного впливу, що реалізується, зокрема, у процесі роботи з науковими текстами іноземною мовою.

Незважаючи на збільшувану потребу у фахівцях, здатних до самостійного опрацювання іншомовних джерел, у практиці вищої школи спостерігається певна диспропорція між цією потребою та реальним рівнем сформованості відповідних умінь у здобувачів. Іншомовний науковий текст часто

використовується лише як джерело термінології або інформації, а його потенціал як засобу розвитку інтелектуальної культури залишається недостатньо реалізованим. Це зумовлює необхідність поглибленого вивчення психологічних і лінгводидактичних аспектів розуміння іншомовних наукових текстів.

У сучасній науці текст трактується як складне, цілісне й структурно організоване мовне утворення, що є продуктом мовленнєвої діяльності та водночас об'єктом сприйняття і розуміння. Йому властиві такі ознаки, як зв'язність, завершеність, інформативність і смислова цілісність. Хоча традиційно текст асоціюється з писемною формою мовлення, його основні закономірності характерні також для усної наукової комунікації.

Смисл тексту не є простою сумою значень окремих мовних одиниць. Він формується в результаті складної взаємодії мовної форми, контексту та позатекстової реальності. У цьому процесі активну роль відіграє читач, який не лише декодує інформацію, а й співвідносить її з власним досвідом, знаннями та когнітивними схемами. Саме тому розуміння тексту завжди має індивідуальний характер, хоча в межах наукового дискурсу воно орієнтоване на максимально однозначну інтерпретацію.

Процес розуміння іншомовного наукового тексту має поетапний характер. На початковому етапі відбувається орієнтація в тексті, розпізнавання його теми та загальної структури. Далі читач переходить до глибшого аналізу, встановлюючи логічні зв'язки між окремими смисловими компонентами. Завершальним етапом є інтеграція отриманої інформації у власну систему знань. Важливу роль у цьому процесі відіграють механізми імовірного прогнозування, які дають змогу передбачати подальший розвиток думки автора та компенсувати мовні труднощі.

Іншомовний науковий текст характеризується високим рівнем формалізованості, чіткою логічною структурою, домінуванням термінологічної лексики та нейтрального стилю викладу. На відміну від художнього тексту, він не передбачає багатозначності інтерпретацій, однак навіть у цьому випадку можливе існування так званих «смислових прогалін». Їх заповнення залежить

від рівня підготовки читача, обсягу його фонових знань і сформованості когнітивних умінь.

Адекватне розуміння іншомовного наукового тексту зумовлюється рівнем розвитку психологічних механізмів переробки інформації, серед яких провідне місце займають аналіз, синтез, узагальнення, структурування та смислове згортання. Розвиток цих механізмів у процесі навчання іноземної мови сприяє не лише підвищенню мовної компетентності, а й формуванню інтелектуальної культури здобувачів загалом.

Отже, іншомовний науковий текст слід розглядати не лише як засіб передавання знань, а як потужний інструмент розвитку пізнавальної діяльності та інтелектуальної культури майбутніх фахівців. Це вимагає переосмислення підходів до його використання в освітньому процесі та впровадження методик, спрямованих на формування глибокого, усвідомленого розуміння наукової інформації іноземною мовою.

Тема 2. Іншомовний науковий текст: лексико-граматичні домінанти

У сучасних умовах розвитку науки й освіти іншомовна підготовка фахівців набуває стратегічного значення. Англійська мова стала основним засобом міжнародної наукової комунікації, а іншомовний науковий текст — провідною формою представлення та поширення наукового знання. Для здобувачів вищої освіти спеціальності «Психологія» вміння працювати з англійськими джерелами є необхідною умовою професійного розвитку, академічної мобільності та інтеграції у світовий науковий простір.

Разом із тим іншомовний науковий текст становить значні труднощі для сприйняття й розуміння, що зумовлено не лише рівнем мовної підготовки здобувачів, а й специфікою його лексико-граматичної організації. Саме тому актуальним є аналіз лексико-граматичних домінант англійських наукових текстів з метою підвищення ефективності навчання англійської мови для професійної діяльності.

У лінгвістиці та методиці викладання іноземних мов науковий текст розглядається як функціонально-стильовий різновид мовлення, орієнтований на точну, логічну та об'єктивну передачу знань. Йому властиві інформативність, абстрактність, логічна послідовність, термінологічна насиченість і стандартизованість мовних засобів.

Іншомовний науковий текст виступає не лише джерелом інформації, а й засобом формування професійного мислення, розвитку когнітивних умінь і спеціалізованої лексичної компетентності. Його аналіз передбачає врахування як лексичних, так і граматичних характеристик, що забезпечують смислову цілісність та однозначність інтерпретації.

Провідною лексичною домінантою наукового тексту є термінологія. У текстах з психології терміни виконують номінативну функцію та забезпечують точність викладу.

Приклади англійських термінів (Психологія):

Psychology - психологія

Mental health - психічне здоров'я

Well-being - благополуччя, добробут

Consciousness - свідомість

Unconscious - підсвідоме

Емоції та стани

Emotion - емоція

Stress - стрес

Anxiety - тривога

Fear - страх

Frustration - фрустрація

Burnout - вигорання

Depression - депресія

Self-esteem - самооцінка

Resilience - стійкість, здатність до відновлення

Процеси та функції

Behavior - поведінка

Cognition - пізнання (когнітивні функції)

Attention - увага

Memory - пам'ять

Motivation - мотивація

Perception - сприйняття

Learning - навчання

Critical thinking - критичне мислення Термінологічна лексика, як правило, є стилістично нейтральною, позбавленою емоційного забарвлення та має однозначне значення в межах відповідної галузі.

Наукові тексти характеризуються переважанням абстрактних іменників, що позначають процеси, стани, властивості та явища.

- *adaptation, regulation, development, performance, efficiency.*

Такі одиниці сприяють узагальненому викладу матеріалу та відображають аналітичний характер наукового мислення.

Однією з важливих лексико-граматичних особливостей є номіналізація — перехід дієслівних значень у іменникові форми.

- *to analyze* → *analysis*
- *to regulate* → *regulation*
- *to train* → *training*

Номіналізація забезпечує компактність тексту, зменшує кількість предикативних конструкцій і підсилює формальність викладу.

Науковий текст характеризується домінуванням іменникових словосполучень, зокрема багатокomпонентних термінологічних конструкцій.

- *long-term physical activity effects*
- *human health risk factors*
- *muscle strength development program*

Такі структури концентрують значний обсяг інформації та вимагають від читача високого рівня мовної й професійної підготовки.

Пасивні конструкції є типовими для англomовного наукового стилю, оскільки дозволяють зосередити увагу на процесі або результаті, а не на виконавцеві дії.

- *The experiment was conducted under laboratory conditions.*
- *Physical performance was assessed using standardized tests.*
- *The data were collected during the training period.*

Пасивний стан сприяє об'єктивності та безособовості викладу.

У наукових текстах найчастіше використовуються такі часи:

- **Present Simple** — для опису загальновизнаних фактів:
Regular exercise improves cardiovascular health.

- **Past Simple** — для опису методики та результатів дослідження:
The study examined the effects of endurance training.

- **Present Perfect** — для узагальнення досліджень:
Several studies have demonstrated positive outcomes.

Складні синтаксичні конструкції

Науковий текст вирізняється складнопідрядними реченнями, поширеними означальними та обставинними конструкціями.

The results indicate that physical activity, which is performed regularly and systematically, contributes to the improvement of overall health.

Такі структури забезпечують логічну зв'язаність і точність викладу, проте ускладнюють сприйняття тексту здобувачами.

Опанування лексико-граматичних доміант іншомовного наукового тексту має принципове значення для формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності здобувачів. Розуміння термінології, граматичних моделей і синтаксичних структур дозволяє не лише читати наукові тексти, а й продукувати власні академічні висловлювання англійською мовою — анотації, тези, наукові статті.

Для спеціальності «Психологія» це особливо важливо з огляду на міждисциплінарний характер сучасних досліджень, де поєднуються знання з медицини, фізіології, педагогіки та спорту.

Іншомовний науковий текст є складним лінгвістичним утворенням, лексико-граматична організація якого визначає специфіку його сприйняття та розуміння. До провідних лексико-граматичних доміант належать термінологічна насиченість, абстрактна лексика, номіналізація, переважання іменникових конструкцій, пасивних форм і складних синтаксичних структур.

Урахування цих особливостей у процесі навчання англійської мови для професійної діяльності сприяє підвищенню ефективності роботи з науковими текстами та формуванню професійної іншомовної компетентності майбутніх фахівців у галузі психології.

Тема 3. Іншомовна науково-письмова комунікація. Правила оформлення наукового дослідження

У сучасному науковому просторі іншомовна комунікація, насамперед англійською мовою, посідає ключове місце у професійній діяльності фахівця. Для спеціальності «Психологія» її значущість є особливою, оскільки переважна більшість актуальних досліджень, міжнародних рекомендацій, методичних протоколів і наукових публікацій представлена саме англійською мовою. У такому контексті іншомовна науково-письмова комунікація виступає не лише засобом трансляції знань, а й ефективним інструментом професійної самореалізації, академічної мобільності та інтеграції у світовий науковий простір. Водночас практика викладання іноземних мов у закладах вищої освіти засвідчує, що значна частина здобувачів стикається з труднощами під час створення наукових текстів англійською мовою. Ці труднощі зумовлені як мовними бар'єрами, так і недостатнім усвідомленням норм академічного стилю та правил оформлення наукового дослідження, що зумовлює необхідність системного аналізу особливостей іншомовної науково-письмової комунікації та вимог до структури і представлення результатів наукової роботи.

Іншомовна науково-письмова комунікація розглядається як специфічний різновид професійного спілкування, який реалізується у письмовій формі та регламентується нормами наукового стилю. Вона передбачає створення текстів, спрямованих на представлення результатів досліджень, аргументацію наукових положень і включення автора в академічний діалог. Англійськомовний науковий дискурс характеризується високим ступенем стандартизації, логічною послідовністю, точністю формулювань і прагненням до об'єктивності. Автор наукового тексту не лише інформує про результати власних досліджень, а й позиціонує себе як учасник міжнародної наукової спільноти, дотримуючись усталених конвенцій, зокрема чіткої структурованості тексту, коректного використання спеціальної термінології, обґрунтованих посилань на попередні наукові праці та належного оформлення бібліографії.

У межах академічного дискурсу функціонує низка жанрів іншомовної науково-письмової комунікації, серед яких провідне місце посідають наукові статті, тези доповідей, анотації, огляди літератури та звіти про результати досліджень. Для здобувачів і молодих науковців спеціальності «Психологія» найбільш актуальними є наукова стаття та анотація, оскільки саме ці жанри найчастіше використовуються для оприлюднення результатів експериментальних, клінічних і прикладних досліджень. Більшість англійських наукових статей має чітко визначену структуру, яка передбачає логічну послідовність викладу матеріалу від постановки проблеми до формулювання висновків. У вступній частині, як правило, окреслюється наукова проблема, обґрунтовується актуальність дослідження та формулюється його мета, що часто реалізується за допомогою стандартних мовних кліше на кшталт *The aim of this study is to investigate* або *Recent studies have shown that*. Далі подається опис методів і процедур дослідження, де особлива увага приділяється відтворюваності експерименту, наприклад у галузі психології може зазначатися, що фізична підготовленість оцінювалася з використанням стандартизованих тестів. У розділі, присвяченому результатам, викладаються отримані дані без їх інтерпретації, зокрема в психологічних дослідженнях може наголошуватися на статистично значущих змінах імунної відповіді. Наступний етап передбачає обговорення результатів, їх аналіз і співвіднесення з попередніми дослідженнями, що часто виражається за допомогою формулювань типу *These findings suggest that* або *The results are consistent with previous research*. Завершальним елементом є висновки, у яких узагальнюються результати та визначаються перспективи подальших наукових пошуків.

Лексичне наповнення англійського наукового тексту характеризується термінологічною точністю, нейтральністю та відсутністю емоційно забарвлених одиниць. Для галузі психології типовими є такі терміни, як *psychology*, *mental health*, *consciousness*, *emotion*, *anxiety*. Важливою рисою академічного письма є активне використання номіналізації, коли дієслівні форми замінюються іменниками, що сприяє узагальненості та формальності викладу, наприклад *to*

perform трансформується у performance, а to adapt — в adaptation. Граматична організація наукового тексту англійською мовою також має свої особливості, серед яких домінування пасивного стану для зосередження уваги на процесі чи результаті, а не на виконавці дії, використання теперішнього часу для формулювання загальних наукових положень і застосування складних синтаксичних конструкцій з підрядними реченнями. Такі граматичні засоби забезпечують формальність, логічність і об'єктивність наукового викладу.

Оформлення наукового дослідження англійською мовою передбачає суворе дотримання міжнародних стандартів, що включають чітку структурованість тексту з логічними переходами між частинами, послідовність і єдність термінології, коректне цитування джерел відповідно до вимог усталених стилів, таких як APA або Vancouver, правильне оформлення таблиць і рисунків з англійськими підписами, а також неухильне дотримання принципів наукової етики й уникнення плагіату. Для майбутніх фахівців у галузі психологія володіння навичками іншомовної науково-письмової комунікації є важливою складовою професійної компетентності, оскільки воно відкриває можливості участі в міжнародних дослідницьких проєктах, публікації результатів власних наукових пошуків і професійного зростання. Загалом іншомовна науково-письмова комунікація постає складним і багатовимірним процесом, що поєднує мовні, когнітивні та жанрові аспекти, а дотримання правил оформлення наукових досліджень, знання типових лексико-граматичних моделей і спеціалізованої термінології сприяє підвищенню якості наукових текстів та успішній інтеграції майбутніх фахівців у міжнародне академічне середовище.

Тема 4. Анотування і реферування іншомовного наукового тексту: особливості написання

Основним носієм наукової інформації та засобом її передавання незалежно від часу і простору є науковий документ. До письмових наукових документів належать книги, журнали, статті та інші друковані видання. За своїм призначенням вони поділяються на первинні та вторинні. Первинні документи містять оригінальні результати досліджень і включають монографії, збірники наукових праць, матеріали конференцій, журнальні та газетні публікації.

Вторинні документи, зокрема реферати й анотації, не містять нової наукової інформації, а слугують для інформування про первинні джерела. Їх створення ґрунтується на аналітичному опрацюванні одного або кількох первинних документів з метою виокремлення та узагальнення найбільш значущих положень. Саме на основі вторинних документів формуються інформаційні видання, зокрема реферативні журнали, довідники, перекладна наукова література. Реферати й анотації є основним змістовим наповненням таких видань.

Реферат (лат. *refero* — повідомляю) являє собою стислий письмовий або усний виклад змісту наукової праці. Існують різні типи рефератів, серед яких важливе місце посідають спеціалізовані, орієнтовані на фахівців певної галузі. Основними функціями реферату є визначення основної інформації документа, його коротка характеристика, повідомлення про публікацію та можливість використання як джерела довідкових відомостей. Реферат може виступати і як самостійний інформаційний продукт, зокрема у формі доповіді.

Незважаючи на різноманітність форм, реферати мають спільні ознаки. У них не подаються докази чи історичні відступи; інформація викладається стисло, об'єктивно та без оцінних суджень. Лаконічність досягається шляхом використання стандартних мовних формул, мінімального лексичного складу, а також допоміжних засобів подання інформації, таких як таблиці чи схеми. Типова структура реферату включає бібліографічний опис джерела, основний

текст та довідкові примітки. Виклад матеріалу рекомендується будувати за планом: мета й методи дослідження, характеристика об'єкта, часові межі, результати та висновки. Назва реферату не повинна дублювати зміст тексту. Орієнтовний обсяг становить близько 10–15 % від обсягу першоджерела, хоча за необхідності він може бути більшим.

Анотування — це процес узагальненого аналітико-синтетичного опрацювання інформації, результатом якого є коротка характеристика документа, що відображає його структуру та тематичний зміст. Анотації широко використовуються для опису статей, монографій, дисертацій у видавничій, інформаційній та бібліографічній практиці.

Основними функціями анотації є інформативна, яка дозволяє визначити зміст і призначення документа, та пошукова, що забезпечує ефективний пошук у бібліографічних і автоматизованих інформаційних системах. Анотація складається з бібліографічного опису та короткого тексту. Вона не відтворює змісту роботи повністю, а лише дає загальне уявлення про її тематику й характер, полегшуючи процес відбору потрібних джерел.

Перед складанням анотації визначають її тип, цільове призначення та читацьку аудиторію, що особливо важливо для бібліографічних покажчиків. Інформаційна структура анотації залежить від особливостей первинного документа, його форми, змісту та мети анотування. Існують усталені схеми побудови анотацій для різних галузей знань. Зокрема, поширеною є структура, запропонована Н. І. Гендіною, яка передбачає відомості про автора, зміст і стиль твору, оцінку, читацьку адресу та особливості видання.

Інформування про зміст документа є спільною рисою анотації та реферату, однак їх призначення різне. Анотація лише повідомляє про наявність документа, тоді як реферат передає його зміст із зазначенням методів, фактичних даних і висновків. Відповідно, анотування спрямоване на узагальнення, а реферування — на вміння скорочувати первинний текст без втрати смислу.

Резюме (*abstract, summary*) є стислим викладом основних проблем, результатів і висновків дослідження, а також рекомендацій щодо їх практичного

застосування. Термін *abstract* зазвичай використовується для текстів, розміщених перед статтею, тоді як *summary* подається після неї.

Рецензія (*review*) має чітку структуру, що включає загальну характеристику роботи, аналіз її структури, вихідні дані, оцінку переваг і недоліків, а також підсумкові рекомендації. Параграфи рецензій будуються за стандартною схемою з використанням простих і складних речень; переважно застосовується теперішній час і активний стан дієслів.

Написання анотації часто зустрічається на заняттях з англійської мови і переслідує певні цілі. По-перше, написання анотації дає унікальну можливість розширити свій активний і пасивний запас слів. По-друге, за допомогою анотації викладачі можуть легко оцінити загальний рівень володіння мовою, рівень розуміння прочитаного й уміння викладати свої думки англійською мовою.

Існує кілька видів анотації. Анотації за змістом і призначенням можуть бути довідковими, описовими, реферативними, рекомендаційними і критичними. Зупинимося лише на описових анотаціях, тому що вміння їх писати необхідне здобувачам у навчальному процесі для обробки друкованої інформації на рідній чи іноземній мові і при оформленні записок до дипломних робіт. Описова анотація містить від 3 до 10 речень (60-100 слів). Анотація, що підсумовує зміст тексту, може бути дуже короткою і складатися з 1-2 речень.

Працюючи над написанням анотації, варто дотримуватися трьох основних вимог:

1. анотація повинна відображати ідею усього тексту, а не окремих його частин;
2. матеріал має бути представленим у безособовій формі і не містити власних думок та вражень;
3. анотація бути стислою версією статті, написаною власними словами.
4. текст анотації повинен мати чітку структуру, де вказується про що йдеться у статті, що саме було досліджено і розглянуто, з яких частин вона складається і кому може бути цікава ця інформація.

Для написання анотації важливо, щоб здобувачі добре розуміли матеріал, над яким вони працюють, тому варто розглянути етапи роботи над текстом.

1. Перегляньте статтю, прочитайте заголовок, підзаголовки, перший абзац, перше речення кожного абзацу і останній абзац. У разі відсутності підзаголовків, самостійно поділіть текст на абзаци. Спробуйте зрозуміти про що йдеться у тексті і визначити тип тексту. Перекладіть невідомі слова, якщо вони допоможуть зрозуміти головну ідею.

2. Прочитайте статтю, підкресліть важливу інформацію і зробіть помітки.

3. Запишіть ключові факти своїми словами. Знайдіть інформацію, що підтверджує ці ключові факти, але не вдавайтесь у деталі.

4. Стисло викладіть висновки, що зробив автор, одним реченням.

5. Почніть писати анотацію, користуючись власними записами, не заглядаючи в оригінал. Варто зазначити, що анотація не повинна містити речення-висновку.

6. Перечитайте анотацію, переконайтесь, що вона написана власними словами і перевірте помилки.

Для написання анотації використовуються різні кліше (key patterns) для того, щоб полегшити систематизацію інформації і допомогти здобувачу дотримуватись стилю викладу і правил написання анотації:

1. The article (paper, book, etc.) deals with...

1. Ця стаття (робота, книга тощо) стосується...

2. As the title implies the article describes...

2. Згідно з назвою, у статті розглядається...

3. It is specially noted...

3. Особливо варто відмітити...

4. A mention should be made...

4. Згадується...

5. Basic information on ... is presented.	5. Надається основна інформація про ...
6. The text gives a valuable information on...	6. Текст надає цінну інформацію щодо ...
7. The paper consists of ...parts (chapters). The paper contains the following parts:	7. Робота складається з ... частин (розділів). Робота складається з наступних частин:...
8. The article is of great help to ...	8. Ця стаття стане у нагоді...
9. The article is of interest to...	9. Ця стаття становить інтерес для...
10. It (the article) gives a detailed analysis of ..., contains the data on...	10. Стаття дає детальний аналіз..., містить дані про...
11. Special attention is given (paid) to...	11. Особлива увага приділяється...
12. It should be stressed (emphasized) that...	12. Варто зазначити (підкреслити), що ...
13. The method proposed ...	13. Запропонований метод...

Тема 5. Усне іншомовне наукове мовлення. Культура спілкування

Володіння сучасною українською літературною мовою та вміння ефективно використовувати її як універсальний засіб спілкування з дотриманням усіх нормативних вимог і стилістичних можливостей є важливим показником загальної культури, інтелектуального розвитку та професійної зрілості особистості. Саме мовна вправність забезпечує результативність фахової комунікації незалежно від сфери діяльності. Мовна компетентність спеціаліста формується на основі органічного поєднання кількох ключових складників, серед яких провідну роль відіграють мовна, термінологічна, комунікативна та риторична підготовка. Мовнокомунікативна майстерність, тісно пов'язана з іншими інтелектуальними якостями людини, відображає соціально та історично зумовлені моделі поведінки, що реалізуються через мовлення і слугують засобом взаєморозуміння, впливу та самовираження особистості.

Усне наукове мовлення належить до різновиду спеціалізованої мови, оскільки воно створюється фахівцями та адресоване професіоналам, які користуються спільною системою наукових понять і мають відповідний рівень спеціальних знань. Його основна лінгвістична характеристика полягає в тому, що, будучи максимально наближеним до письмового наукового стилю, воно водночас включає елементи, притаманні живому усному мовленню, зокрема розмовні вкраплення та специфічні змістові конструкції. Важливою позамовною особливістю усного наукового мовлення є також галузева диференціація науки, адже гуманітарні, природничі, точні, медико-біологічні, інженерно-технічні та інші дисципліни мають власну тематику, понятійно-термінологічний апарат, способи аргументації, висування гіпотез і формулювання висновків. Усі ці чинники неминуче впливають на мовну організацію усного наукового мовлення в межах конкретної галузі знань і водночас забезпечують його стабільність та однотипність, оскільки тематичні блоки кожної науки є достатньо однорідними з мовного погляду.

Ще однією суттєвою ознакою усного наукового мовлення є його жанрова структура. У науковій усній комунікації переважають монологічні форми різної тривалості, зокрема лекції, доповіді, повідомлення, виступи на семінарах, конференціях і в межах дискусій. Діалогічні жанри, такі як наукова бесіда чи консультація, відіграють допоміжну роль. Домінування монологу зумовлює специфічну сегментацію мовного потоку та впливає на синтаксичну будову висловлювань і граматичну організацію тексту загалом. Лінійність і послідовність монологічного мовлення підсилюють залежність мовних одиниць від контексту, оскільки значення слів і конструкцій значною мірою визначається їхнім оточенням у мовному потоці. Ситуативні параметри усного наукового мовлення також мають свою специфіку, зумовлену умовами публічного виступу та безпосередньою взаємодією з аудиторією.

Усне наукове мовлення орієнтоване на слухове сприйняття та конкретного адресата, що визначає його характерні риси, серед яких незворотність, лінійне й поступальне розгортання в часі, часто неповна підготовленість, невимушеність і підвищена експресивність. Йому властива виразна інтонація, відповідна міміка та жести, а також індивідуальний темп і ритм мовлення. Оскільки мовець не має можливості повернутися до вже сказаного, процес мислення й говоріння відбувається одночасно, що зумовлює фрагментарність висловлювань. Усне наукове мовлення може бути як заздалегідь підготовленим, наприклад у формі лекції чи доповіді, так і спонтанним, як під час бесіди або обговорення. Підготовлені виступи відзначаються більш чіткою структурою, тоді як непідготовлене мовлення характеризується спонтанністю, паузами та використанням слів-заповнювачів для організації думки.

Важливе враження на слухачів справляє інтонаційна організація мовлення, його мелодика, виразність і зрозумілість. Різноманітність тональних моделей, чистота та ясність тембру голосу, гнучкість і емоційна насиченість фрази значною мірою визначають ефективність сприйняття наукової інформації. Чітка дикція зазвичай асоціюється з внутрішньою зібраністю та впевненістю мовця, тоді як нечітка вимова може свідчити про невпевненість. Надмірно гучне й

швидке мовлення часто створює враження тиску на аудиторію, тоді як занадто тихе або повільне ускладнює розуміння змісту. Поєднання інтонаційних засобів, таких як зміна сили голосу, варіативний темп, емоційно забарвлені інтонації та інтонації смислової важливості, формує індивідуальний інтонаційний стиль мовця. Особливе значення в усному науковому мовленні має також правильне наголошування слів, з огляду на динамічний, вільний і рухомий характер українського наголосу.

Отже, усне наукове мовлення вирізняється такими ознаками, як незворотність, часта спонтанність і виразна модальність, а ефективність його впливу значною мірою залежить від інтонації та мелодики мовлення дослідника. Дотримання орфоепічних норм, використання засобів милозвучності, логічність і зв'язність викладу є необхідними складниками мовної культури науковця. Загалом грамотність і культура усного наукового мовлення належать до базових професійних характеристик фахівців різних галузей. Мовці повинні чітко усвідомлювати мету професійного спілкування, уміти вести дискусію, виступати публічно, аргументувати, переконувати, заперечувати, узагальнювати інформацію та трансформувати її з усної форми в письмову і навпаки. Такі вміння формуються завдяки систематичному виконанню навчальних вправ і практичних завдань, що сприяють розвитку здатності мобільно й доречно використовувати мовні засоби в різних комунікативних ситуаціях, засвоєнню норм наукового стилю, опануванню фахової термінології та створенню наукових текстів у формі доповідей, повідомлень і аналітичних оглядів. Саме ці види діяльності стимулюють подальшу професійну самоосвіту, самовдосконалення та формування індивідуальної мовнокомунікативної стратегії в навчальній і професійній сфері.

IV. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1. Науковий стиль серед інших стилів комунікації

Мета: сформувати у здобувачів спеціальності «Психологія» цілісне уявлення про науковий стиль як функціональний різновид мовлення та його місце серед інших стилів комунікації; розкрити специфіку використання наукового стилю в психологічному дискурсі; розвинути вміння розрізняти стилі мовлення, аналізувати їхні мовні ознаки та доцільно використовувати науковий стиль у професійній і навчально-дослідницькій діяльності.

Завдання для підготовки:

1. Опрацювати теоретичний матеріал з теми функціональних стилів сучасної мови.
2. Ознайомитися з основними ознаками наукового стилю (логічність, об'єктивність, термінологічність, стандартизованість).
3. Підібрати приклади текстів різних стилів комунікації (наукового, публіцистичного, офіційно-ділового, розмовного) на психологічну тематику.
4. Проаналізувати уривок наукової статті з психології, визначивши характерні мовні та стилістичні особливості.
5. Повторити основні психологічні терміни, які найчастіше використовуються в наукових текстах.
6. Підготувати коротке повідомлення про відмінності між науковим і публіцистичним стилями у викладі психологічної інформації.
7. Продумати приклади ситуацій професійного спілкування психолога, у яких доречно використання різних стилів мовлення.

Питання для колективного обговорення:

1. Яке місце посідає науковий стиль серед інших функціональних стилів комунікації?
2. У чому полягає специфіка наукового стилю в галузі психології?

3. Чим відрізняється науковий виклад психологічних проблем від публіцистичного або популярно-наукового?
4. Які мовні засоби забезпечують об'єктивність і логічність наукового психологічного тексту?
5. Чи можливе поєднання елементів різних стилів у науковому тексті з психології?
6. Які труднощі виникають у здобувачів під час написання наукових текстів з психології?
7. У яких професійних ситуаціях психолог використовує не науковий, а інші стилі комунікації?
8. Чому вміння розрізняти стилі мовлення є важливим для професійної діяльності психолога?

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004.
2. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту. Львів: Світ, 2011.
3. Hyland K. Academic Discourse: English in a Global Context. London: Continuum, 2009.
4. Day R. A., Gastel B. How to Write and Publish a Scientific Paper. Cambridge: CUP, 2012.
5. Jordan R. R. Academic Writing Course. London: Pearson Education, 2002.

Практичне заняття 2. Мовні параметри наукової комунікації

Мета: сформувати у здобувачів спеціальності «Психологія» уявлення про основні мовні параметри наукової комунікації; ознайомити з лексичними, граматичними та стилістичними особливостями наукового психологічного дискурсу; розвинути навички аналізу й продукування наукових текстів з

урахуванням вимог академічної комунікації та професійної специфіки психології.

Завдання для підготовки:

1. Опрацювати теоретичний матеріал щодо мовних параметрів наукового стилю.
2. Ознайомитися з прикладами наукових текстів з психології (статті, анотації, уривки з монографій).
3. Виписати типові психологічні терміни та мовні кліше, що використовуються в науковому мовленні.
4. Проаналізувати мовні особливості наукового тексту (точність термінів, логічність викладу, об'єктивність).
5. Повторити правила використання граматичних конструкцій, характерних для наукового стилю (пасивний стан, номіналізація, складні синтаксичні структури).
6. Підготувати коротке повідомлення про роль термінології в науковій комунікації психолога.
7. Дібрати приклади помилок у наукових роботах та запропонувати шляхи їх усунення.

Питання для колективного обговорення:

1. Які мовні параметри визначають специфіку наукової комунікації?
2. Чим наукове мовлення психолога відрізняється від побутового або публіцистичного?
3. Яку роль відіграє фахова термінологія в науковому психологічному тексті?
4. Як мовні засоби сприяють об'єктивності та доказовості наукового викладу?
5. Чому в науковій комунікації переважають стандартизовані мовні конструкції?
6. Які типові мовні помилки найчастіше трапляються в наукових текстах здобувачів?

7. Як поєднати наукову точність і зрозумілість викладу в психологічних дослідженнях?
8. Яке значення мають мовні параметри для академічної доброчесності та професійного іміджу психолога?

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004.
2. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту. Львів: Світ, 2011.
3. Day R. A., Gastel B. How to Write and Publish a Scientific Paper. Cambridge: CUP, 2012.
4. Hyland K. Academic Discourse: English in a Global Context. London: Continuum, 2009.
5. Jordan R. R. Academic Writing Course. London: Pearson Education, 2002.

Практичне заняття 3. Іноземна мова як засіб навчання

Мета: сформувати у здобувачів спеціальності «Психологія» розуміння ролі іноземної мови як ефективного засобу навчання і професійного розвитку; розвинути навички використання іноземної мови для засвоєння фахових знань, роботи з науковими джерелами та участі в академічній комунікації; сприяти формуванню здатності до самостійного навчання з опорою на іншомовні ресурси у галузі психології.

Завдання для підготовки:

1. Опрацювати теоретичні положення щодо використання іноземної мови як інструменту навчання у вищій школі.
2. Ознайомитися з поняттям *English as a Medium of Instruction (EMI)* та його застосуванням у гуманітарних науках.

3. Дібрати приклади іншомовних навчальних і наукових матеріалів з психології (підручники, статті, відеолекції, онлайн-курси).
4. Виписати ключові психологічні терміни англійською мовою та їх українські відповідники.
5. Проаналізувати власний досвід використання іноземної мови під час навчання фахових дисциплін.
6. Підготувати коротке повідомлення про переваги та труднощі навчання психології за іншомовними джерелами.
7. Повторити основні стратегії роботи з іншомовним текстом (читання з розумінням, виділення ключової інформації, конспектування).

Питання для колективного обговорення:

1. У чому полягає роль іноземної мови як засобу навчання у підготовці майбутнього психолога?
2. Які переваги дає використання англійської мови для засвоєння психологічних знань?
3. З якими труднощами стикаються здобувачі вищої освіти під час роботи з іншомовними фаховими текстами?
4. Як іноземна мова впливає на формування професійного мислення психолога?
5. Які стратегії допомагають ефективно використовувати іноземну мову у навчальному процесі?
6. Чи може іноземна мова виступати не лише об'єктом вивчення, а й повноцінним інструментом професійної підготовки?
7. Яке значення має іншомовна компетентність для академічної мобільності та професійної кар'єри психолога?
8. Як поєднати вивчення фахових дисциплін і розвиток іншомовної комунікативної компетентності?

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004.
2. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту. Львів: Світ, 2011.
3. Day R. A., Gastel B. How to Write and Publish a Scientific Paper. Cambridge: CUP, 2012.
4. Hyland K. Academic Discourse: English in a Global Context. London: Continuum, 2009.
5. Jordan R. R. Academic Writing Course. London: Pearson Education, 2002.

Практичне заняття 4. Фахова термінологія. Фахові терміни у галузі психології

Мета: сформувати у здобувачів системне уявлення про психологічну термінологію як основу професійної комунікації; розвинути навички правильного розуміння, вживання та інтерпретації фахових термінів українською та іноземною мовами; удосконалити здатність працювати з термінологічними словниками, науковими текстами та професійною літературою у галузі психології.

Завдання:

1. Опрацювати теоретичні відомості про поняття «термін», «фахова термінологія», «терміносистема».
2. Ознайомитися з основними групами психологічної термінології (загальнопсихологічна, галузева, міждисциплінарна).
3. Дібрати приклади базових психологічних термінів англійською мовою та їх українські відповідники (наприклад: *cognition, behavior, perception, motivation, personality*).
4. Проаналізувати фаховий текст з психології з метою виокремлення ключових термінів.

5. З'ясувати особливості запозичення та адаптації іншомовних термінів у психологічній науці.
6. Підготувати коротке повідомлення про роль термінологічної точності у професійній діяльності психолога.
7. Ознайомитися з принципами коректного вживання термінів у науковому та навчальному мовленні.

Питання для колективного обговорення:

1. Яку роль відіграє фахова термінологія у формуванні професійної компетентності психолога?
2. Чим психологічний термін відрізняється від загальноживаного слова?
3. Які труднощі виникають під час перекладу психологічних термінів з англійської мови?
4. Як забезпечити термінологічну точність у науковому та практичному психологічному мовленні?
5. Які джерела є найбільш надійними для перевірки значення фахових термінів?
6. У чому полягає специфіка міждисциплінарної термінології психології (психологія – педагогіка – медицина)?
7. Чи допустима варіативність термінів у психологічній науці? За яких умов?
8. Яке значення має володіння іншомовною психологічною термінологією для професійного розвитку та міжнародної співпраці психолога?

Література

1. Ананьян Е. Л. Іноземна мова (для здобувачів другого (магістерського рівня вищої освіти): навч. посібник: Словянськ: ДДПУ, 2020. 111 с.

2. Капінус О. Л., Гроза І. М. Основи академічного письма англійською мовою: навч. посібник. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2018. 212 с.

3. Маркелова С. П. Academic English: Англійська мова для студентів магістерських програм університетів: навч. посіб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 200 с.

4. Уманець А. В. English for Students of Physical Education Department : навч. посіб.: ТОВ Друкарня Рута, 2020. 212 с.

Практичне заняття 5. Основні жанри усної та письмової комунікації у сфері освіти і науки. Есе як базовий жанр академічного письма. Специфіка наукового письма у галузі «Психологія». Стандартні вимоги до наукових публікацій у галузі

Мета: сформувати у здобувачів цілісне уявлення про жанрову систему усної та письмової академічної комунікації; ознайомити з есе як базовим жанром академічного письма та його роллю у формуванні аналітичного й критичного мислення майбутнього психолога; розкрити специфіку наукового письма у галузі психології; виробити практичні навички дотримання стандартних вимог до підготовки та оформлення наукових публікацій у психологічній науці..

Завдання:

1. Опрацювати матеріали про основні жанри усної академічної комунікації (лекція, доповідь, наукова дискусія, презентація результатів дослідження).
2. Ознайомитися з видами письмових академічних жанрів (есе, наукова стаття, тези доповіді, рецензія, звіт про дослідження).
3. Вивчити структурні елементи академічного есе та його функції в освітньому процесі.

4. Проаналізувати приклади есе з психологічної проблематики з погляду логіки викладу, аргументації та стилістики.
5. Ознайомитися зі специфікою наукового письма в психології (об'єктивність, доказовість, термінологічна точність, етичність).
6. Вивчити основні вимоги до наукових публікацій у галузі психології (структура статті, анотація, ключові слова, оформлення посилань, добросовісність).
7. Підібрати приклади психологічних наукових статей для аналізу їх жанрових і стилістичних особливостей.

Питання для колективного обговорення:

1. Які жанри усної та письмової комунікації є найбільш поширеними у сфері освіти і науки?
2. Чому есе вважають базовим жанром академічного письма?
3. Які особливості відрізняють академічне есе від художнього або публіцистичного?
4. Які вимоги до логіки та аргументації є визначальними для психологічного есе?
5. У чому полягає специфіка наукового письма саме в галузі психології?
6. Яку роль відіграє термінологічна точність і нейтральність викладу в психологічних дослідженнях?
7. Які структурні елементи є обов'язковими для наукової статті з психології?
8. Як дотримання стандартів академічного письма впливає на якість і достовірність наукових публікацій?
9. Які типові помилки трапляються в наукових роботах з психології?
10. Як жанрова грамотність сприяє професійному становленню майбутнього психолога?

Література

1. Ананьян Е. Л. Іноземна мова (для здобувачів другого (магістерського рівня вищої освіти): навч. посібник: Словянськ: ДДПУ, 2020. 111 с.
2. Капінус О. Л., Гроза І. М. Основи академічного письма англійською мовою: навч. посібник. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2018. 212 с.
3. Маркелова С. П. Academic English: Англійська мова для студентів магістерських програм університетів: навч. посіб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 200 с.
4. Уманець А. В. English for Students of Physical Education Department : навч. посіб.: ТОВ Друкарня Рута, 2020. 212 с.

V. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Роль іноземної мови у професійній підготовці магістра з психології в умовах академічної та професійної мобільності.
2. Основні функції іноземної мови у науковій, освітній та практичній діяльності психолога.
3. Характеристика науково-академічного стилю та його місце серед інших функціональних стилів мовлення.
4. Лінгвістичні параметри наукової комунікації (лексичні, граматичні, стилістичні особливості).
5. Специфіка професійно орієнтованої іншомовної комунікації у галузі психології.
6. Основні жанри усної академічної комунікації в психології (лекція, доповідь, презентація, наукова дискусія).
7. Основні жанри письмової академічної комунікації в психології (есе, наукова стаття, тези, рецензія).
8. Академічне есе як базовий жанр письмової комунікації: мета, структура, мовні особливості.
9. Специфіка наукового письма в психології: об'єктивність, аргументованість, доказовість.
10. Вимоги до структури наукової статті з психології англійською мовою.
11. Особливості написання анотації (abstract) до наукової статті з психології.
12. Функції та правила добору ключових слів (keywords) у наукових публікаціях.
13. Фахова термінологія в психології: принципи формування та використання іншомовних термінів.
14. Проблеми перекладу психологічної термінології та шляхи їх подолання.

15. Номіналізація та пасивні конструкції як характерні риси англомовного наукового стилю.
16. Засоби логічної зв'язності та когезії в науковому тексті англійською мовою.
17. Особливості аргументації та інтерпретації результатів дослідження в наукових текстах з психології.
18. Стратегії активного читання професійних і наукових текстів з психології іноземною мовою.
19. Критичне читання та аналіз наукових публікацій у галузі психології.
20. Усна наукова презентація результатів психологічного дослідження: структура та мовні засоби.
21. Особливості участі в іншомовній науковій дискусії з психологічної проблематики.
22. Академічна доброчесність у іншомовній науковій комунікації: поняття та принципи.
23. Плагіат у наукових текстах: види, причини та способи запобігання.
24. Основні стилі цитування та оформлення посилань у психологічних дослідженнях (APA та ін.).
25. Міжкультурні особливості академічної комунікації в міжнародному науковому середовищі.
26. Комунікативні стратегії професійного спілкування психолога іноземною мовою.
27. Мовний етикет у професійній та науковій комунікації психолога.
28. Використання цифрових ресурсів і наукових баз даних для іншомовної професійної діяльності психолога.
29. Самоосвіта та професійний розвиток психолога засобами іноземної мови.
30. Значення іншомовної комунікативної компетентності для професійної і наукової самореалізації магістра з психології.

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьян Е. Л. Іноземна мова (для здобувачів другого (магістерського рівня вищої освіти): навч. посібник: Словянськ: ДДПУ, 2020. 111 с.

2. Капінус О. Л., Гроза І. М. Основи академічного письма англійською мовою: навч. посібник. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2018. 212 с.

3. Маркелова С. П. Academic English: Англійська мова для студентів магістерських програм університетів: навч. посіб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 200 с.

4. Трофименко А. О. English for Current Communication and Job-Related Areas: навчальний посібник з англійської мови для студентів нефахових спеціальностей: ТОВ Друкарня Рута, 2021. 242 с.

5. Уманець А. В. English for Students of Physical Education Department : навч. посіб.: ТОВ Друкарня Рута, 2020. 212 с.

5. Чернякова Ж. Ю. Academic Writing For Postgraduate Students : навчальний посібник. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. 199 с.

6. Cotton D., Falvey D., Kent S. New Language Leader Advanced Coursebook. Longman (Pearson Education). 2019. 184 p.

7. Mykytenko N, Sulym V., Kozolup M. Developing academic literacy: EAP for science majors: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2017. 184 с.

Допоміжна

1. Butler L. Fundamentals of Academic Writing. London: Pearson Longman, 2018. 236 p.

2. English for Academics book 2 with free online audio : A communication skills course for tutors and PhD students / In collaboration with the British Council. United Kingdom: University Printing House, Cambridge, 2015. 171 p.

3. Latham-Koenig C., Oxenden C., Lambert J., Chomacki K. English File (4th edition) Advanced. Student's book. Oxford University Press. 2020. 177 p.

4. Murphy R. English Grammar in Use. 5th ed. UK: Cambridge University Press, 2019. 396 p.
5. Wallwork A. English for Academic Research: Writing Exercises. 3rd ed. US: Springer Publishing, 2019. 190 p.
6. Walter C., Swan M. Oxford English Grammar Course Advanced with answers and e-book. Oxford University Press, 2019. 190 p.